DOI: 10.11649/a.2918
Article No.: 2918

Adeptus
nr 19/2022 r. pismo humanistów

Maciej Mętrak – reaktor naczelny, sekretarz konferencji „Conventional and Unconventional Ways of Transmitting and Revitalizing Minoritized Languages", Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-5285-4580
e-mail: maciej.metrak@ispan.waw.pl

Maciej Mętrak

Mniejszościowe tożsamości: przekaz, podtrzymywanie i rewitalizacja

Szeroko definiowana problematyka mniejszościowa często już gościła na łamach „Adeptusa". Niemal w każdym z dotychczasowych numerów naszego pisma znaleźć można pojedyncze artykuły poruszające kwestie mniejszości społecznych, etnicznych i językowych oraz ich relacji z grupami większościowymi. Zagadnieniom tym poświęcone były również dwa numery tematyczne: 11/2018 (*Większości – mniejszości – subwersje*) i 14/2019 (*Mały język – wielki temat*). Jako redakcja uważamy, że są to kwestie, do których warto powracać z pewną regularnością, ponieważ kategorie mniejszości i większości nie są niezmienne, ustalone raz na zawsze na podstawie obiektywnych liczbowych kryteriów. Mają one raczej kontekstualny charakter i stale podlegają redefinicji w społecznej debacie – w pewnych sytuacjach każdy z nas stanowił, stanowi lub będzie stanowić mniejszość wobec jakiejś grupy dominującej.

Do ponownego pochylenia się nad tematem w bieżącym numerze skłoniło nas widoczne w środkowoeuropejskiej debacie publicznej napięcie między potrzebą samodzielnego określenia tego, kim się jest i kim chciałoby się być, a głosem zewnętrznych autorytetów, nierzadko wykluczającym wobec mniejszości i podważającym ich prawa czy wręcz sam fakt istnienia jako odrębnej grupy. W miesiącach poprzedzających nabór tekstów do 19 numeru „Adeptusa" konkretnych przykładów dostarczyły debaty dotyczące statusu nieuznawanych przez polskie prawo społeczności. W roku 2021 były to m.in. kontrowersje wokół opinii Rady Języka Polskiego, kwestionującej zasadność wspierania języka wilamowskiego, czy spory

The study was conducted at the author's own expense.
The author is the Editor-in-Chief of this journal.
Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences.
This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2022.

dotyczące uznania Ślązaków za mniejszość etniczną, a ich języka za język regionalny. Dyskusja na ten temat, na Śląsku żywa od lat, dzięki nagrodzie Nike dla Zbigniewa Rokity czy aktywności medialnej Szczepana Twardocha przeniknęła także do ogólnopolskiej debaty.

Bezpośrednim impulsem do publikacji stała się konferencja „Conventional and Unconventional Ways of Transmitting and Revitalizing Minoritized Languages" zorganizowana przez Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i Fundację Slawistyczną w dniach 8–9 września 2021 roku. Tom, który oddajemy w Państwa ręce, nie jest jednak publikacją pokonferencyjną w dosłownym sensie. Artykuły nadesłane przez uczestników tego spotkania stanowią mniej niż połowę wszystkich zamieszczonych w niniejszym numerze, a przygotowane przez nich teksty nie zawsze nawiązują tematyką do wygłoszonych podczas konferencji referatów.

Numer 19 „Adeptusa" to zarazem jego pierwszy w formule rocznika. Jako taki jest on najobszerniejszym w dziesięcioletniej historii naszego pisma, liczy bowiem 12 recenzowanych artykułów naukowych. Zmiana częstotliwości wydawania pisma pozwoli utrzymać jego dotychczasowy poziom, uwidoczniony w aktualnych rankingach Ministerstwa Edukacji i Nauki, i przełoży się na jeszcze większą spójność przygotowywanych numerów tematycznych, które w podobnych rozmiarach ukazywać się będą co roku jesienią. Jak sądzimy, spojrzenie na spis treści numeru 19 potwierdza również zasadność koncepcji naszego pisma jako interdyscyplinarnej platformy dla młodych badaczy. Nadesłane teksty przedstawiają bowiem bardzo szerokie spektrum szczegółowych zagadnień i reprezentują różne dyscypliny humanistyczne, wciąż jednak stanowiąc spójną całość.

Numer otwiera blok prac socjolingwistycznych, ukazujących ideologiczne aspekty nauczania języków zagrożonych wśród tzw. nowomówców na przykładzie Bretanii (Michael Hornsby), rolę migrantów w podtrzymaniu przekazu języka walijskiego (Karolina Rosiak), politykę językową wobec marginalizowanych języków kreolskich na Karaibach (Antony Hoyte-West) oraz projekt dokumentacji i popularyzacji lombardzkiego dialektu Valoc' (Fabio Scetti i Federica Salamino). Dalszą część publikacji stanowią trzy teksty wilamowianistyczne: etnograficzne szkice Tymoteusza Króla i Justyny Majerskiej-Sznajder, poświęcone nieeksplorowanym dotychczas aspektom współczesnej tożsamości wilamowskiej, oraz kontynuacja opublikowanej w numerze 16 adnotowanej bibliografii wilamowianistycznej (Tymoteusz Król, Maciej Mętrak, Andrzej Żak). Językoznawstwo w jego „twardszej" postaci reprezentuje etymologiczna praca Macieja Bandura, dotycząca pochodzenia nazwy geograficznej „Pomorze", numer zamykają zaś teksty literaturoznawcze, przedstawiające zagadnienia tożsamościowe wśród trzech grup o mniejszościowym charakterze: Ślązaczek

(Magdalena Krzyżanowska), Węgrów na Słowacji (Zoltán Nemeth) i rosyjskich Żydów w Izraelu (Agnieszka Lenart). Ostatni z artykułów to tekst przesłany do zeszłorocznego, biograficznego „Adeptusa" 18, ale poruszany w nim przez Martę Cmiel-Bażant temat – (auto)biografia pisarza-emigranta wyobcowanego w większościowym społeczeństwie – bez wątpienia jest na miejscu także w bieżącym numerze.

Citation:
Mętrak, M. (2022). Mniejszościowe tożsamości: przekaz, podtrzymywanie i rewitalizacja. *Adeptus*, *2022*(19), Article 2918. https://doi.org/10.11649/a.2918

Publication History:
Received: 2022-10-25; Accepted: 2022-10-25; Published: 2022-11-10